

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

5 Quid luxuria, & quale peccatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

tius faciat, quam illud maius; quamvis ob iustas causas id non exprimas. Et sanè si possum ei dicere, Fac hoc potius quam illud, & ut faciat, rogare; cur non possum, non expressa comparatione tali, rogare ut hoc, quod minus est, faciat, ut interea impediam maius, quando video non posse à proposito abduci? Sic medici in morbis quibusdam desperatis, ut mortem auertant, venena quaedam minorem noxam inferentia adhibent.

35 Dices, Non sunt facienda mala ut eueniant bona: ergo neque ut vitentur mala.

Respondeo, Nemini quidem fas esse ut ipse malum faciat, ut aliud malum à se vel alio faciendum impediatur: potest tamen alteri suadere minus malum, ut impediatur in illo maius, quod alia ratione impedire nequit: illa enim suasio mala non est, sed bona; quia non tendit ad hoc ut minus malum fiat absolute, sed ut preferatur malo maiori; licet id non semper exprimat: imò si quis bene aduertat, talis suasio solùm permissiue ad illius consensum in minus malum se habet: vitur enim suasio ut propositione obiectioni, ut alter à maiore malo abducatur; non intendens ut consentiat in minus, sed id permittens, ut relinquat maius. unde etiam minus dissuadet & impedit, si possit absque maiori vel pari incommodo. vide supra lib. 2. c. 13. dub. 3.

Iuxta hæc excusari poterit quidam, qui ante aliquot annos captus à volonibus hæreticis, & ductus ad tabernam, cepit strenuè cum illis potare, ut eos inebriaret, & se fugâ proriperet: quod ita est consecutum.

36 *Verum ali-
quando
licet se
inebriare.* Sed hinc alia dubitatio nascitur, Vtrum causâ vitæ saluandæ possit quis seipsum inebriare, vel potando, se periculo ebrietatis exponere, ut in casu proposito, vel cum quis cogitur ab altero. quibusdam enim locis dicuntur esse adeo barbari, ut nisi æquali cyatho respondeas, prouocent ad duellum, vel inuadant gladio.

Videtur sanè id non esse licitum; nam ob nullam causam fas est facere peccatum: atqui se inebriare peccatum est; & quidem mortiferum, ut dictum est. Confirmatur ex D. Augustino Sermone 232. *Etiamsi, inquit, ad hoc veniretur, ut tibi diceretur, Aut bibas aut morieris, melius erat ut carna sobria occideretur, quam per ebrietatem anima moreretur.* vbi aperte dicit hoc non esse licitum, & indicat esse peccatum mortiferum. Idem docet Caietanus art. 2. in Respon. ad 3.

37 Contrarium tamen videtur verius, loquendo de ebrietate ut solùm dicit priuationem vltus rationis ex potu, quæ per se non est peccatum. Ita mecum tenent multi viri docti in hac Vniuersitate consulti. Probatum Primò, Quia id licitum est causa medicinæ (ut supra ex Caietano & alijs ostensum est) ad pellendum vel arcendum morbum: cur non etiam ad vitandam mortem ab alio intentatam?

Respondet Caietanus, Quia non est medium per se ordinatū ad hoc, sicut ad illud: unde ibi ille potus non censetur immoderatus; hic verò censetur. Sed hoc non satisficit: nam licitum est ad vitandam mortem multa facere, quæ per se ad hoc non sunt ordinata, sed solùm ex malitiâ alterius. Sic supra l. 2. c. 9. dub. 14. ostensum est, probabile esse licere sibi amputare manum vel digitum, iubente tyranno, ad mortem redimendam; & tamen hoc nullo modo per se est ad istud idoneum, & ex-

tra illud periculum, est etiam graue peccatum. Secundò, Ob similem causam possum ieiunare plus quam valetudo ferat, aut ratio virtutis abtinentiæ extra illum casum: cur non similiter amplius comedere & bibere? Tertio, Possum velci fungis aut alijs rebus noxijs, bibere copiam vini eliquari, etiam cum periculo febris, possum haurire medicamentum valetudini noxium, & similia; quæ tamen extra illam necessitatem nullo modo essent licita. sicut ergo ista non sunt contra virtutem, quando sunt necessaria ad mortem vitandam; ita nec immoderatus potus contra virtutem erit: quia cum omnibus illis circumstantijs, in ordine ad salutem corporis reuera immoderatus non est. sicut enim licitum est lædere sanitatem, & corporis integritatem ad vitandam mortem ex alterius malignitate impendentem; ita etiam licitum est lædere rationis vsum ad breue tempus, ob eandem causam. etsi enim dominium istorum non habeat; tamen habet custodiam in ordine ad bonum totius; ac proinde potest de illis disponere prout necessarium ad salutem totius. denique priuatio rationis hic non est intenta, sed solùm permilla; quam non tenetur cum tanto suo malo impedire.

Ad rationem contrariæ sententiæ Respondeo, In eo casu non esse peccatum, saltem mortiferum, sicut nec quando sit causa medicina. 38
Ad ratio-
nem con-
trariæ sen-
tentia.

Ad testimonium D. Augustini Respondeo, Illud esse intelligendum quando quis cogit bibere in contemptum virtutis, ut sobrietatem & modestiam suggillet: non autem cum id solū facit quod putet se contemni, aut sibi fieri iniuriam, nisi tantumdem bibatur quantum ipse propinauit: vel certe quando is, qui initio coactus bibit, postea causâ delectationis sponte pergit in potando, ut sæpe fieri solet: vel quando facili potest se subducere ut ad ebrietatem non perueniat. talis enim si inebrietur, non potest excusari.

DUBITATIO V.

Quid luxuria, & quale peccatum.

D. Thomas, quest. 159.

39 *Luxuria
dupliciter
accipitur.* **L**uxuria vel luxuries à *luxu* dicitur, & ab Auctoribus æquè generatim accipitur: quo modo significat omnem excessum non solùm in re venerea, sed etiam in vestitu, epulis, vnctionibus, & similibus delicijs. Græci *aisoriat* vocant.

Strictè autem pro excessu in re venerea accipitur: nam luxuriosus dicitur, teste diuo Thoma, quasi luxatus & solutus in voluptates: maxime autem animum hominis dissoluunt voluptates venerea. Hoc modo passim vsurpatur à Theologis, & opponitur castitati, & vocatur ab Apostolo ad Galatas 5. *aisoriat*, quod intemperantiam libidinis significat.

Potèrò hoc vitium genere suo est peccatum mortiferum, & præterea vitium capitale. Esse peccatum mortiferum, colligitur ex Apostolo ad Gal. 5. vbi *luxuria* ponitur inter opera carnis, de quibus ibidem affirmat Apostolus, quod qui talia agunt, regnum Dei non possidebunt. Et probatur ratione: Vltus rei venerea ex natura sua est opus necessarium ad naturam propagandam & perennandam, sicut vltus ciborum ad conseruandum indiuiduum. nam vt inquit D. Augustinus de bono coniugali c. 6. *Quod est cibum ad salutem hominis,*

nis, hoc in concubitu ad salutem generis: ergo hic usus censetur res gravis & magni momenti in rebus humanis: ergo inordinatio in hoc usu, est in re graui, ac proinde ex genere suo est mortifera. Confirmatur; Quod enim bonum est excellentius, quod ex opere prouenit, eò maioris momenti censetur illud opus; & maius peccatum & grauior error, qui in opere committitur: atqui propagatio naturæ & conseruatio generis est bonum excellentius quàm conseruatio indiuidui: ergo inordinatio, quæ committitur circa opus illud, est grauior, quàm quæ circa cibum & potum. Sed de hoc plura infra, cum de speciebus agetur.

41
Est vitium capitale.

Esse autem luxuriam vitium capitale, docet diuus Gregorius lib. 3. 1. Moral. cap. 31. & ratio est, quia ex hac, tamquam ex fonte, plura alia vitia manant: nam ex affectu delectationis venereæ homo multa alia peccata facit; vel certè finit se in illa incidere, vt rectè hic explicat Caietanus a. 4. non enim est necesse vt omnes filix alicuius vitij capitalis orientur ex affectu illius, sicut electiones mediorum ex affectu finis, vt obijcit Martinus; quia quædam vitia non sunt media ad consequendam v. g. delectationem luxuriæ, vel gulæ, quæ tamen ponuntur illarum filix: sed sufficit vt homo ex affectu illius paratus sit alia vitia incurere. Si tamen mentem B. Gregorij spectemus, non est opus filias vitiorum capitalium restringere ad modum nascendi secundum rationem finis. nam quædam multò euidentiùs nascuntur secundum rationem causæ efficientis, aut dispositiue; vt cæcitas mentis, & similia, ex luxuria: mentis hebetudo & scurrilitas, &c. ex gula. Sed hæc res est parui momenti.

42
Filia luxuria octo.

Ratio eorum.

Numerantur filix luxuriæ octo à D. Gregorio supra, quarum rationem reddit eleganter D. Thomas art. 5. nimirum, *cæcitas mentis, precipitatio, inconsideratio, inconstantia, amor sui, odium Dei, affectus presentis sæculi, & horror futuri.* Ratio horum sic accipi potest: Quatuor priora pertinent ad intellectum: quatuor posteriora ad voluntatem. In intellectu enim sunt quatuor operationes. Prima est, Simplicis consideratio; v. g. boni spiritualis, per quam homo dicitur bene apprehendere & intelligere quàm bonum sit rectè viuere, seruire Deo, relinquere sæculum, & similia. Secunda est, Bona consultatio de medijs ad hoc exequendum. Tertia, Examen & iudicium de modis & medijs occurrentibus. Quarta, Imperium, quo ratio dat operam vt mandentur executioni. Hæc quatuor functiones turbantur & impediuntur per luxuriam; tum quia voluptas illa est vehementissima, & consequenter impedit considerationem & attentionem circa spiritualia, vt pote totam animam & omnes eius vires ad se violentè rapiens: tum quia est infima, & secundum infimum sensum, & communis cum brutis; vnde etiam mentem maximè deprimit, & in brutalem indolem format, peruersa phantasia, & affectu hominis. Et quidem vt mentem reddit ineptam ad considerationem rerum spiritualium, earumque dignitatem apprehendendam, generat *cacitatem mentis*: vt ad consultandum de medijs, *precipitationem*; immerfus enim rebus carnalibus, ineptus redditur ad consultandum non solum de modo rectè viuendi, sed etiam de alijs rebus: & ita præcipitanter omnia agit. Vt autem reddit ineptum ad rectè iudicandum de medijs salutis, eaque expendenda, *inconfi-*

derationem. Vt verò mollem & debilem ad exequenda bona proposita, ob speciem quamdam difficultatis, *inconstantiam*. etsi enim sæpè aliquid boni proponant, tamen quando animus imperare debet executionem, statim retrocedunt, asperitatis specie terri; vt pulchrè D. Augustinus sui exemplo ostendit lib. 8. Confess. cap. 5. & 11.

Hinc patet, hoc vitio maximè eueri *prudenciam*: nam actus suprascripti ad prudentiam pertinent, & totam eius vim & functionem comprehendunt. quod confirmatur ex Aristotele libro 7. Ethic. cap. 11. *Prudens indolentiam persequitur, non voluptatem. Deinde prudentiam impediunt voluptates, eoque magis, quò quisque magis delectatur: qualis est ea, quæ ex rebus venereis percipitur: in hac enim neminem posse quid intelligere.* Hinc patet, quàm perniciosum sit hoc vitium omnibus, qui prudentia vel sapientia ceteris antecellere debent; vt sunt Prælati, Principes, Gubernatores, Iudices, Consiliarij, Doctores, Parochi, & similes.

Luxuria totam prudentiam euerit.

In voluntate sunt operationes duæ, Intentio finis, & Electio mediorum. Intentionem peruerit hoc vitium, voluntatem trahendo ad delectationes carnis, & sic ingenerando *amorem sui*: quod intellige, non tantum quia homo hoc ipso, quo appetit voluptates venereas, inordinatè se amat; sed etiam quia ita sensum æstimat carnem suam, eiusque voluptates, vt in eis finem vltimum collocet, omnes suas cogitationes & curas ad eas consequendas referendo. Hinc mox sequitur *odium Dei*, qui voluptates illas grauiter prohibet, & punit. Electionem peruerit, ingenerando *amorem huius sæculi*, id est, vitæ presentis, & rerum hanc vitam oblectantium, quo ita istis inhaerent, vt hic perpetuò manere exoptent. vnde statim nascitur *horror & desperatio futuri.* Horror quidem, quia norunt se ibi his voluptatibus priuandos, & earum loco pœnas grauissimas subituros. Hinc nemo magis horret mortem, quàm homines voluptuarij; iuxta illud Ecclesiastici 41. *O mors, quàm amara est memoria tua homini pacem habenti in substantijs suis: vno quieto, & cuius via directè sunt in omnibus, & adhuc valenti accipere cibum.* Desperatio, quia vinculis concupiscentiæ constructi, desperant se posse eripere, & salutem consequi.

43

Præter has luxuriæ filias, quæ internæ sunt, ponuntur ab Isidoro quatuor externæ, *turpiloquia, scurrilia, ludicra, stultiloquia.*

44

Turpiloquia, quia ex abundantia cordis os loquitur, vt Dominus ait Matth. 12. cor autem hominis luxuriosi (id est, cogitatio & affectus) turpitudine plenum est.

Scurrilia, sunt verba aut facta parum honesta, risum mouentia: hæc ex eodem nascuntur fonte: sicut enim sædi homines delectantur verbis turpibus, quibus actus venerei exprimantur; ita etiam alijs, eodem, etsi remotius, pertinentibus, iisque ritum mouere student.

Nec solum parum honestis, sed etiam *ludicris, ludicra*, alijs indifferentibus quæ ad iocos pertinent, impensius delectantur. vnde videmus quosdam libidini addictos ex varijs libris colligere turpes, scurriles, & ludicras narrationes & facta, vt ea in promptu habeant, cum in consortio sunt aliorum.

Stultiloquium sequitur ex cæcitate mentis, mens enim libidine cæca, multa stulta, seu ratione carentia

rentia effluit. Vide diuum Thomam art. 5. ad 4. & D. Hieronymum in c. 5. ad Ephesios, ubi explicat quid sit stultiloquium, & securitas.

DVBITATIO VI.

Quæ sint luxuriæ species.

D. Thom. quest. 154. art. 1.

⁴⁵ **D**iuus Thomas ex Gratiano 36. q. 1. cap. Lex illa, sex species luxuriæ assignat; *fornicationem, adulterium, incestum, stuprum, raptum, & vitium contra naturam*, cuius numeri ratio vt intelligatur, Notandum est, principalem actum venereum, ad quem reliqui referuntur, esse spermatisin, seu seminacionem: in quo dupliciter potest committi inordinatio. Primò, Quoad substantiam illius actus; vt cum non fit in organo naturali, vel cum persona legitima. Secundò, Quoad modum, vel alias circumstantias; vt cum inter coniuges in eo tantum peccatur, quòd debitus modus in congressu, aut debita moderatio, vel congruum tempus, aut locus non seruetur, &c. Luxuria generatim vtramque inordinationem complectitur; sed hic accipitur, & assignatur ei species vt dicit inordinationem quoad substantiam actus: hæc enim absolute vocatur luxuria, estque peccatum secundum speciem suam letale. Inordinatio quoad modum, per se est solum luxuria secundum quid, & peccatum veniale in ratione luxuriæ; quamuis ratione sacrilegij annexi, vel scandali, vel prauis affectibus possit esse mortifera; vt bene ostendit Caietanus in art. primum. Hinc soluas plurima, quæ hic obijcit Martinus.

Ratio istarum specierum. Ratio autem harum specierum sic accipi potest: vel enim est inordinatio circa actum principalem, quòd ita fiat vt non possit sequi generatio, & sic est peccatum *contra naturam*: aut quia ita fit vt non possit sequi commoda institutio & promotio prolis vsque ad statum perfectum; & ita est *simplex fornicatio*, quæ est soluti cum soluta: aut quia fit cum persona incongrua: idque quadrupliciter, Primò, Quia nimium propinqua; & ita est *incestum*. Secundo, Quia alteri iuncta; & sic est *adulterium*. Tertio, Quia sub potestate parentis; & ita est *stuprum*. Quarto, Quia non consentit; & sic est *raptus*. Simili ferè modo D. Thomas artic. 1.

Vtrum tamen stuprum sit species distincta à simplici fornicatione, quando puella consentit, dictum est supra cap. 10. dub. 1.

Sacrilegium concubitum refert diuus Thomas ad adulterium; quia personæ sacræ concubio quodam spiritali Deo sunt coniunctæ.

Inordinatio, quæ in tactibus & oculis impuris fita est, & *impudicitia* dici solet, refertur ad illam speciem, ad quam disponit; vt si fiat cum alterius coniuge, refertur ad adulterium; si cum consanguinea, ad incestum.

An sit aliqua species ratione distantia. Dices, Sicuti propinquitas facit vt persona sit incongrua, ita etiam nimia distantia; vt si discrepet religione, maius enim peccatum est habere commercium cum Iudæa, quàm cum meretrice Christiana: ergo est statuenda aliqua species ratione discrepaniæ, sicut ratione propinquitatis.

Resp. Hoc peccatum pertinere ad sacrilegium: quia illa coniunctio est prohibita in honorem Christianissimi ab Ecclesia. Simili modo, quando

ex aliqua alia causa est inhabilitas seu impedimentum dirimens constitutum ratione peculiaris inordinationis, quæ reperitur in copula, ad aliquam ex prædictis speciebus reductur, v. g. si est inhabilitas ratione publicæ honestatis, ad incestum; ob speciem quamdam affinitatis: si ratione cognationis spiritalis, ad incestum, vel ad sacrilegium: si ratione cognationis legalis, quæ ex adoptione, ad incestum: si ratione impotentia, ad peccatum contra naturam. Vbi autem inhabilitas illa non est inducta ob peculiarem inordinationem in copula, sed ob aliam causam, v. g. ob crimen, ignorantiam, metum; est simplex fornicatio: vt cum est impedimentum criminis, vel metus, vel erroris personæ, aut conditionis seruilis, vel raptus. Circa prædicta

Notandum ex Caiet. art. 1. *adulterium, incestum, raptum, stuprum, & sacrilegium* non esse propriè & metaphysicè species luxuriæ, sed solum morali & vulgata ratione loquendi, qua minùs communia species dicuntur, etiam si solum per accidens communem aliquam rationem contrahant. Nam deformitas, quam addit circumstantia illa personæ vel loci luxuriam contrahens, non est contra castitatem, sed contra aliam virtutem: in *adulterio, rapto, & stupro*, contra iustitiam: in *sacrilegio*, contra Religionem: in *incestu*, contra pietatem, quæ parentibus & sanguine iunctis debitam reuerentiam deserit. Fieri autem nequit vt circumstantia vel deformitas, quæ est contra aliud genus virtutis, ita contrahat malitiam luxuriæ, vt simul cum ea propriè dictam speciem constituat. vna enim species non potest esse in diuersis generibus: nec vnum genus potest contrahi per differentiam alterius generis. itaque circumstantia propriam luxuriæ speciem constituens debet addere deformitatem, quæ solum fit contra castitatem; qualis est circumstantia vasis indebiti, & personarum debito vinculo non connexarum. Hinc infert Caietan. huiusmodi actus propriè esse sub duplici genere: adulterium enim ratione iniuriæ, quæ fit coniugi, esse speciem iniustitiæ: ratione carentiæ vinculi coniugalis inter personas, esse speciem luxuriæ. idem dicendum in ceteris. Dicuntur tamen species luxuriæ potius quàm iniustitiæ, vel sacrilegij ob duas causas. Prior est, quam adfert D. Thomas, quia luxuria magis est formalis, cum se habeat in illis peccatis per modum finis: iniustitia verò & sacrilegium magis se habet materialiter & per accidens: adulterium enim committitur non vt fiat iniuria, sed propter voluptatem carnalem: similiter sacrilegium, & aliæ species. Quòd si quis adulterium committeret eo fine vt contumeliam inferat marito; vel sacrilegium concubitum, vt iniuriam Deo vel rebus sacræ, &c. tunc potius dicerentur species iniustitiæ, vel irreligiositatis, quàm luxuriæ: quia finis non esset luxuria, sed iniuria & violatio rei sacræ: luxuriæ autem peccatum se haberet instar medij. Altera causa est, quia illa peccata committuntur in materia luxuriæ, & per actum eius, & ita potius dicuntur species luxuriæ, quàm iniustitiæ, &c. luxuria enim magis ibi elucet. In raptu tamen res paulò aliter se habet; nam iniuria præcedit, & luxuria sequitur.

Ex dictis sequitur, malitiam luxuriæ in prædictis speciebus naturalibus, quæ aliis virtutibus in opponuntur, si præcisè consideretur qua castitati repugnat, esse eiusdem rationis, & pertinere ad for-

Malitia specierum luxuriæ in naturalibus.